

Datum
2025-06-27

Diariernr
KST 2025/186

Ert datum
2025-04-09

Ert diariernr
Ju2025/00838

Justitiedepartementet

Delbetänkandet Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivå enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

Kammarrätten konstaterar att betänkandet berör lagändringar som påverkar flera delar av det migrationsrättsliga regelverket. Det pågår en annan utredning som har i uppdrag att göra en översyn av svensk rätt i förhållande till fler rättsakter inom migrations- och asylpakten inom EU (Ju 2024:E). Kammarrätten anser att det är svårt att göra en fullständig bedömning av de förslag som lämnas i betänkandet utan att ha tagit del av resultaten av den översynen.

Utgångspunkten i utredningens uppdrag är att svensk rätt ska motsvara EU:s miniminivå. Kammarrätten saknar en internationell utblick i betänkandet där förslagen jämförs med andra EU-länders regelverk. Det saknas även en fördjupad analys av om förslagen i alla avseenden uppfyller Sveriges övriga internationella åtaganden. Särskilt bedömningen av de förslag som berör rätten till offentligt biträde och utmönstring av permanent uppehållstillstånd hade underlättats av en sådan internationell utblick och fördjupad analys.

Kammarrätten har dock följande synpunkter på förslagen.

Avvisning av asylansökningar

I betänkandet, s. 84–85, uppmärksammas att det kan finnas skäl att pröva en ansökan om internationellt skydd med hänvisning till att en avvisning av ansökan skulle stå i strid med ett svenskt konventionsåtagande. Kammarrätten anser att sådana normkonflikter i första hand bör avhjälpas genom lagstiftning, exempelvis undantagsbestämmelser.

Postadress
Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 5

Telefon
08-561 690 00

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Internet: www.kammarrattenistockholm.domstol.se

Uppenbart ogrundade asylansökningar

I betänkandet, s. 98–99, anges att förklaringen av en ogrundad asylansökan som uppenbart ogrundad inte kommer medföra några rättsverkningar för den enskilde, men ändå kan fylla en symbolisk funktion och vara till viss nytta för myndigheter och domstolar. Kammarrätten har svårt att förstå vilken nytta en sådan kategorisering utan rättsverkningar skulle ha. Kammarrätten efterfrågar också att det förtydligas om avsikten är att en sådan förklaring ska utgöra ett överklagbart beslut.

*Rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde*Konsekvenser av att inskränka rätten till biträde hos Migrationsverket

Kammarrätten bedömer att förslaget att begränsa det offentliga biträdets uppdrag under Migrationsverkets handläggning innebär en risk för att tyngdpunkten i prövningen förskjuts till domstolarna. Det finns risk för att domstolsprocessen kommer att tyngas av formella frågor, nya grunder och ny argumentation som i dag hade förts fram av ett biträde under Migrationsverkets handläggning. Detta kan medföra mer omfattande skriftväxling och fler återförvisningar, med följderna att den totala handläggningstiden kan bli längre än i dag. Eftersom biträdets uppdrag hos Migrationsverket även efter en återförvisning är begränsat till rådgivning kommer Migrationsverket inte heller kunna reda ut kvarvarande frågor med biträdet. Ytterligare frågor och komplikationer kan därför uppkomma i en efterföljande domstolsprocess.

Eftersom det offentliga biträdet inte kommer kunna hjälpa till med att sälla bland sökandens handlingar under Migrationsverkets handläggning finns det även risk för att överflödiga handlingar lämnas in i ärendet i större utsträckning än tidigare. Såväl Migrationsverket som domstolen kommer behöva ta ställning till handlingarnas relevans och behovet av översättning. Även detta kan leda till längre handläggningstider.

Kammarrätten bedömer att förslaget medför att det är först i migrationsdomstolen som biträdet kommer ha möjlighet att sätta sig in i ärendet i den omfattning som uppdraget kräver. Omfattningen av biträdets uppdrag i migrationsdomstol kan därför antas bli större än i dag. Detta innebär sannolikt att biträden skulle begära ersättning för fler timmars arbete och tidsspillan i domstol. Domstolarna kan då behöva lägga mer tid på att bedöma skäligheten i ersättningsanspråken.

Vidare konstaterar kammarrätten att utredningens förslag medför att det offentliga biträdets uppdrag hos Migrationsverket förändras i grunden eftersom biträdet inte längre får biträda sin klient, vilket normalt sett är kärnan i uppdraget.

Utformningen av 18 kap. 1 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716)

Kammarrätten bedömer att det föreslagna begreppet ”mål och ärenden enligt asylprocedurförordningen eller asyl- och migrationshanteringsförordningen” i 18 kap. 1 § tredje stycket utlänningslagen kan leda till tolkningssvårigheter. Det är exempelvis inte tydligt hur bestämmelsen ska tolkas när sökanden åberopar både skyddsskäl och andra grunder för uppehållstillstånd. Det framgår inte om 18 kap. 1 § första stycket utlänningslagen fortfarande är tillämplig i en sådan situation när det bedöms finnas behov av biträde i den del av förfarandet som inte regleras av asylprocedurförordningen. Det är också oklart hur förslaget påverkar rätten till offentligt biträde i mål och ärenden om förvar av asylsökande.

Utformningen av 18 kap. 1 a § och 1 b § utlänningslagen

Av den föreslagna lagtexten framgår det inte hur 18 kap. 1 a § och 1 b § utlänningslagen förhåller sig till det offentliga biträdets rätt till ersättning enligt lagen om offentligt biträde (1996:1620) och rättshjälpslagen (1996:1619). Det framgår exempelvis inte av lagtexten att uppdragets begränsning till en till två timmars rådgivning endast gäller hos Migrationsverket och inte vid överklagandeförfarandet. Vidare är det oklart vad som ska gälla för tidsspillan och utlägg hos Migrationsverket.

Tidsbegränsningen i förhållande till artikel 16.2 i asylprocedurförordningen

Kammarrätten bedömer att det kan finnas situationer då den rättsliga rådgivning som sökanden har rätt till enligt artikel 16.2 i asylprocedurförordningen överstiger två timmar. Ett exempel är rätten enligt artikel 16.2 b) iii) till vägledning om de rättsliga frågor som uppstår under förfarandet. Sådana frågor kan uppstå sent under förfarandet eller efter en återförvisning när biträdet redan har lämnat två timmars rådgivning.

*Utmönstring av möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd för vissa grupper*Tidsbegränsat uppehållstillstånd för den som beviljats ställning som varaktigt bosatt

Enligt förslaget till ändring i 5 kap. 2 b § utlänningslagen ska en utlänning som beviljats ställning som varaktigt bosatt i Sverige beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Det bör i det fortsatta lagstiftningsarbetet förtydligas hur denna reglering ska påverka den som vid tidpunkten för prövningen redan har ett permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Hänvisningar till utlänningens ställning som varaktigt bosatt

Möjligheten för en varaktigt bosatt att vara anknytningsperson har i förslagen till ändringar i 5 kap. 3, 3 a och 3 g §§ utlänningslagen knutits till själva

ställningen som varaktigt bosatt och inte till det tidsbegränsade uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 b § som den ställningen ger rätt till. Regleringen avviker därmed från vad som gäller för bl.a. skyddsbehövande där reglerna knutits till det tidsbegränsade uppehållstillståndet enligt 1 eller 2 §. Detta får konsekvensen att undantagsbestämmelserna 5 kap. 3 a § fjärde stycket och 3 g § femte stycket blir tillämpliga även i förhållande till de varaktigt bosatta utlänningar som i dag har permanent uppehållstillstånd. Det framgår inte av betänkandet om syftet med lagförslaget är att inskränka sådana utlänningars möjlighet att vara anknytningspersoner.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättsrådet, tillika vice ordföranden, Pär Hemmingsson. I handläggningen har även kammarrättsrådet Charlotta Lokrantz Sandberg deltagit. Föredragande har varit tf. assessorn Johan Landström.

Pär Hemmingsson

Johan Landström

Kopia till

Övriga kammarrätter
Hovrätterna
Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm
Förvaltningsrätten i Göteborg
Förvaltningsrätten i Luleå
Förvaltningsrätten i Malmö
Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DÅ
Domstolsverket
Kammarrättens intranät
Tidningarnas telegrambyrå